

Wymagania egzaminacyjne – klasa 5

Dział podstawy programowej	klasa 5
I. Kształcenie literackie i kulturowe	
<p>1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji; 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia - elementy realistyczne i fantastyczne w utworach; 3) rozpoznaje czytany utwór jako bajkę, mit, opowiadanie, nowelę, powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, <i>fantasy</i>; 4) zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie oraz określa ich funkcje; 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, puenty; 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren. 7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność; 8) odróżnia dialog, rozumie jego funkcję w utworze; 9) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach; 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze; 11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy; 12) określa tematykę utworu; 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne; 14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst; 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach; 16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia; 17) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne; 18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach oraz określa wartości ważne dla bohatera
<p>2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy; 2) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio; 3) określa temat i główną myśl tekstu;

	<p>4) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);</p> <p>5) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;</p> <p>6) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;</p> <p>7) wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny i film (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka); wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego);</p> <p>8) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;</p> <p>9) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;</p> <p>10) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny);</p> <p>11) świadomie i z uwagą odbiera filmy, spektakle, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.</p>
II. Kształcenie językowe.	
<p>1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:</p>	<p>1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;</p> <p>2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;</p> <p>3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na <i>-no</i>, <i>-to</i>, rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;</p> <p>4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi;</p> <p>5) rozumie konstrukcję strony biernej i czynnej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi;</p> <p>6) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;</p> <p>7) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki oraz używa we właściwych kontekstach;</p> <p>8) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);</p> <p>9) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu;</p> <p>10) rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące oraz stosuje je, uwzględniając cel wypowiedzi;</p>

	<p>11) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone, równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;</p> <p>12) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.</p>
<p>2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:</p>	<p>1) wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego;</p> <p>2) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;</p> <p>3) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;</p> <p>4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;</p> <p>5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;</p> <p>6) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie jego funkcje w tekście;</p> <p>7) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach;</p> <p>8) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu.</p>
<p>3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:</p>	<p>1) identyfikuje tekst jako komunikat;</p> <p>2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;</p> <p>3) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);</p> <p>4) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba;</p> <p>5) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi;</p>
<p>3. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:</p>	<p>1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni ó, u, rz, ż, ch, h, wielka i mała litera, "nie" z rzeczownikiem, przymiotnikiem, czasownikiem, przysłówkiem i liczebnikiem, ą, ę, zwłaszcza w zapisie czasowników zakończonych na -ać w czasie przeszłym, -ii, -ji w zakończeniu rzeczowników, cząstki -by w trybie przypuszczającym;</p> <p>;</p> <p>2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika;</p>
<p>III. Tworzenie wypowiedzi.</p>	

1. Elementy retoryki. Uczeń:	1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat; 2) rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji; 3) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; 4) dokonuje selekcji informacji;
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:	1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, charakterystyka; 2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz; 3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu; 4) redaguje notatki; 5) opowiada o przeczytanym tekście; 6) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji; 7) rozróżnia współczesne formy komunikatów i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej; 8) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.
IV. Samokształcenie.	
Uczeń:	1) doskonalą ciche i głośne czytanie; 2) doskonalą różne formy zapisywania pozyskanych informacji; 3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje; 4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych oraz <i>on-line</i>); 5) korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego, także specjalnych, oraz słownika terminów literackich; 6) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji; 7) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się nowymi technologiami oraz zasobami internetowymi; 8) poznaje życie kulturalne swojego regionu.